

DIPLOMAT

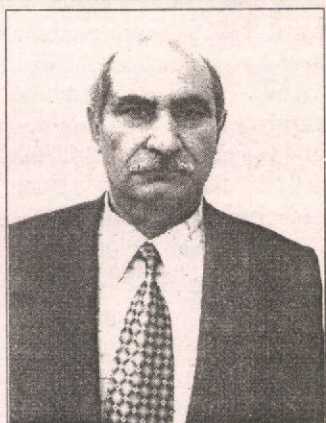
№ 12(037) Sentyabr, İlon 2006

İctimai-siyasi qəzet
Rojnama civakî û sîyasî

Qiyməti
Hêjaye 20 qəpik



AZƏRBAYCAN PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEV BAKININ ZABRAT QƏSƏBƏSİNDƏKİ 307 SAYLI ORTA MƏKTƏBİN TƏNTƏNƏLİ AÇILIŞ MƏRASİMİNDƏ İŞTİRAK ETMİŞDİR



Şoreşgerim

Ez şoreşgerim ewladê cihan,
Ez bi namûsim dilda êş û jan,
Ez qet natirsim ji hebis û zindan,
Ez ku bêm kuştin gel dike jîyan.

Ez şoreşgerim welat Kurdistan,
Ez pêşî kêşim derd bikim derman,
Ez şewqim tirêj boy hemû cihan,
Ez neyarara bûm tirbe kolan.

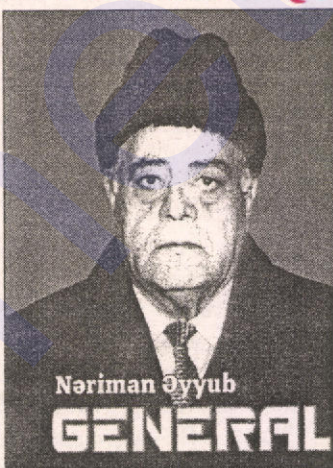
Ez şoreşgerim, gel xayî xwedan,
Ez tirsim, xofim dilê neyaran,
Ez her şerwanim li ber pozê wan,
Ez dilovanim boy te Kurdistan.

Ez tim şerîfim wek belgê quran,
Ez çirûz didim her dilê însan,
Ez taqetim, xwin li nav tamaran,
Ez boy gel hatim ronaya cihan.

Ez şoreşgerim, ewladê kurdan,
Ez pir çelengim, bi zar û ziman,
Ez tam dîrokim zîareta cihan,
Ez ku şeîdbim welêtim qurban.

D
U
S
S
E
T
E
R
İ
M

FİZİKİ COĞRAFIYADAN MƏNƏVİYYATA QƏDƏR



Bütün ədəbi cərəyanlardan, moderizm, postmoderizm, surializmdən və başqa dediqodular, intriqalardan, ədəbi qruplaşmalardan tamam uzaq olan bu gözəl və istedadlı şair Nəriman Əyyub ancaq qəlbini hökmü ilə yazıb yaradır.

Səh. 2

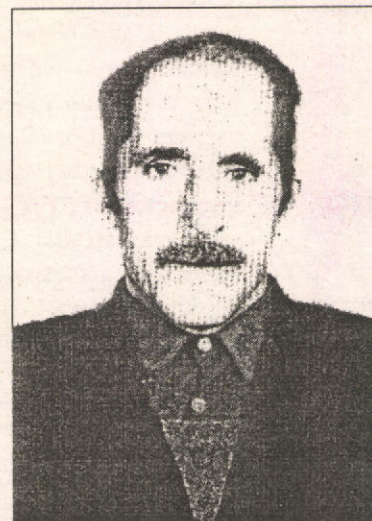
Zalmaq Xelilzad İro hat Kurdistanê



- Ambasadorê Amêrkayê yê İraqê Zalmaq Xelilzad İro hat Kurdistanê û serokê Kurdistanê Mesud Barzanî li balafirxaneya Hewlêrê pêşwazî li wî kir. Zalmaq Xelilzadî bi qencî behsa investmentên sîrketên biyanî li İraqê û Kurdistanê kir û got ev dê rewşa aborî ber bi başbunê ve bibe.

Zalmaq Xelilzadî spasîya xebata serokê Kurdistanê Mesud Barzanî ya di warê teswiqkirina şîrketên biyanî de kir û serokê Kurdistanê jî got tecribeya Kurdistanê di xizmeta hemî gelên İraqê de ye.

İTKİN DÜŞƏN EL ŞAIRİ, KÜRD MEHBALI



Sizi eylayim halı, qaldı şer cəlalı, oldu başı bəlalı, ürəkləri göynədir itkinliyi- mələli.

Min doqquz yüz doqsan iki, on səkkizi mayında, mərdlər yurdu Laçın üçün ilin qara ayında, nankor qonşunun əlindən elinin ax-vayında, bir itkinlik Adı varmış Mehbalinın payında. Yoxa çıxdı, ürəkləri bu dərd sıxdı, vəhşi düşmən evlər yıxdı.

Yoxluğuna el ağladı, dərərdə sel ağladı, saç yolundu, tel ağladı, əsən külək- yel ağladı.

Səh. 5

Amedê li qatılan hesap pirsî



(16-09)-Li Amedê bi deh hezaran kes, ji bo şermezarkirina teqîna ku di 12'yê Rêzberê de li Kosuyoluyê pêk hat, meşek 'bê deng' li darxist. Diruşma 'Dewleta kujer bila hesabê bide' mohra xwe li meşê da. Piştî meşê bi hezaran kesên ku li kolanên Amedê belav bun, bi yek dengî diruşma 'Şehîd Namirin' berz kir.

Arzu edərdik ki, Azərbaycan kimi biza yaxın ölkələrlə əlaqələrimiz qurulsun



Müsahibim Kürdüstan Federativ hökumətinin parlament üzvü, türkmanları təmsil edən millət vəkili, Karxi Nəcməddin Altıbarmaqdir.

Səh. 3

FİZİKİ COĞRAFIYADAN MƏNƏVİYYATA QƏDƏR

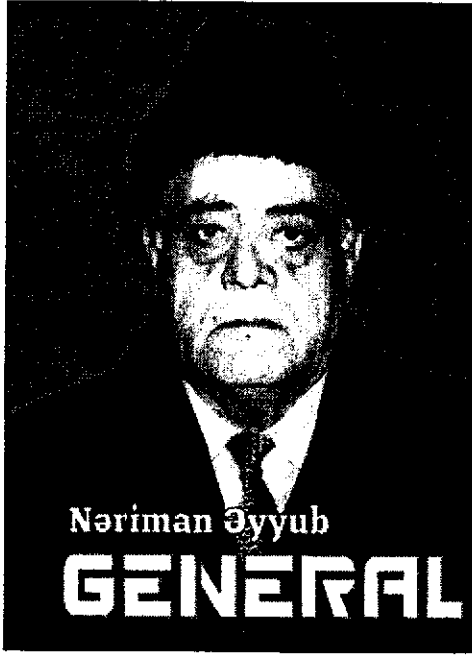
Bütün ədəbi cərəyanlardan, modernizm, postmodernizm, surializmdən və başqa dedi-qodular, intriqalardan, ədəbi qruplaşmalardan tamam uzaq olan bu gözəl və istedadlı şair Nəriman Əyyub ancaq qəlbinin hökmü ilə yazıb yaradır. Onun bütün yaradıcılığı, xüsusilə bu yeni kitabına daxil olan "General" poeması bütünlüklə Qərbi Azərbaycanın həm fiziki, həm mənəvi coğrafiyasına baş vurur. Coğrafiyadan mənəviyyata keçir. Əlbəttə Nəriman Əyyub yaradıcılığı boyu itirilmiş yurd yerlərinin adlarını böyük ürək ağrısı ilə çəkir: -Milli dərəsi, Bəko dərəsi, Dərbənd çayı, Dərbənd meşəsi, Dəvəgöz çayı, Dəvəgöz meşəsi, Ələkbər dağı, Xosrov meşəsi, Körpükənd, Gilanar, Məngü, Kolanlı, Qırxbulaq, Ağasibəyli, Zəngi çayı, Zəngibasar, Ağbulaq, Qaralar, Qaraqoyunlu, Qədirlil, Əzizkənd, Əhmədli, Kərgab, Avşar, Çimənkənd, Aşağı Ərmik, Böyük Vədi, Kiçik Vədi, Şorbuluq, Qotur buluq, Yeddi buluq, Turşusu, Daş körpü, İnqala, Camışbasan, Kotuz, Arazdəyən, Şiddi, Şirahlı, Xallisa, Dəvəli, Seyid Kotanlı, Xaraba Kotanlı, Mirzlik, Şuğaylı, Göl, Şəhriyar, Şirran, Bayburud, Çatma, Yappa, Hacımirzo, Dəhnəz-yer-yurd, dağ-dərə, çay adları "General" poemasında böyük sənətkarlıqla, bədii obrazla çevrilir. Poemada təkcə həmin zamanın fiziki coğrafiyası deyil, həm də sadə əmək adamlarının xarakterik xüsusiyyətləri, zərəfatları, toy-düyünləri, yalı havacatların adları, xalq deyim tərzinə ifadə olunmuş, poemaya xüsusi gözəllik verir. Elat adamlarının təbii yaşayışları, ailə-məişət söhbətləri, hətta milli yeməkləri, heyvan adları, bədii sözün gücü ilə poemamı daha da orijinal sənət əsərinə çevirir.

Yedikcə dadlıdır Ələyöz aşığı,
Motal pendiriyə təndir lavaşı.
Səhərlər yeyəndə həlim Hədiyyi,
Yorulmadan keçirdin gen gədiyyi.

Dadlı idi Vedinin xərəkləri,
Ona öyrənmişdik illərdən bəri,
Yeyib qızardı gül kimi üzlər,
Ona görə çoxalardı ekizlər.

Nəriman Əyyub bu poemamı Böyük Öndərimiz Heydər Əliyev siyasətinin daha da vüsət almasında və qələbə çalmasında xüsusi xidmətləri olan xalqımızın ləyaqətli oğlu Heydər babamızın yanında fədakarcasına işləyən General Bəylər Həsən oğlu Eyyubovun həyat və fəaliyyətinə həsr etmişdir.

Əsərdə Bəylər Eyyubov Qərbi Azərbaycanın bütün dərdlərini ürəyində daşıyan, daim xalqı ilə bir ağlayan, bir gülən insan kimi tərənnüm edilir. Poemada Qərbi Azərbaycanla Bəylər Eyyubov obrazı bir növ sinonimlik təşkil edir. Bəylərin ictimai-siyasi fəaliyyəti tek Vedibasarla bitmir. O, Naxçıvana gəlir. Elə oradaca dünya şöhrətli siyasətçi, xalqımızın iftixarı Heydər Əliyevlə görüşür. Və bununla Bəylərin ikinci mən deyərdim ki, ən mənalı dövrü başlanır. Heydər Əliyev Bəylərə çox inanır. Oğlu qədər sevir. Bilir ki,



Nəriman Əyyub
GENERAL

Vedibasara mahalının igidi, qəhrəman oğlu heç vaxt ona xəyanət etməz.

Əsərdə Bəylər Eyyubovun uşaqlıq illəri, ata-anası, babası, qardaşları, doğmaları təsvir edilir. Və tədbirlərdə Bəylərin yüksək insani keyfiyyətləri önə çəkilir.

Şüurlu uşağın körpəliyi də,
Bəllidir, məsəl var el arasında.
Bəylər evlənməmiş, olmamış dədə,
Hörmət qazanmışdı Şirahlısında.

Bəylər Eyyubov Naxçıvana gəlib Heydər Əliyevlə tanış olandan sonra əsərin başqa bir əsas xətti inkişafa başlayır. Bu xətt Heydər Əliyevin vaxtı ilə Azərbaycanda, Moskvada məsul vəzifələrdə işlədiyi dövrü əhatə edir, fəaliyyətinin tərənnümü əsərə xüsusi bədii gözəllik verir. Bütün məqamlarda Heydər Əliyevin siyasi fəaliyyətinin ən dərin cizgiləri açılır. Siyasi bürodada onun apardığı mübarizə və sonrakı illərdə vəzifədən istefa verərkən belə öz qürurunu, xüsusən də Azərbaycan xalqının milli azadlıq duyğularını şərəflə qoruyur. Əsərdə Heydər Əliyev obrazı hadisələr fonunda çox orijinal şəkildə qələmə alınır. Heydər Əliyevin hakimiyyətə ikinci dəfə gəlməsi və Bəylər Eyyubovun bu dövrdəki siyasi fəaliyyətində, Heydər Əliyevin siyasi kursuna ləyaqətlə xidmət etməsi əsərin əsas siyasi xəttini təşkil edir. Bəylər Eyyubov Vedinin dağları kimi uca, vüqarlıdır. Onun ürəyi Qərbi Azərbaycanın buludları kimi saf və təmizdir. Ona görə də o, bütün hadisələrdə alnı açıq, üzü ağdır. Şair Nəriman Əyyub Bəyləri lap uşaqlıq yaşlarından təsvir edərkən onun çox istiqanlı, dostlarına qarşı diqqətli və sədəqətli olduğunu göstərmişdir. Ona görə də şair Bəyləri ən uca zirvədə görəndə deyir:

O, böyük istedad, fəxrimiz Bəylər,
Gündəlik işləri yeni bir zəfər.

Və yaxud:

Öndər cangüdəni General Bəylər,
Böyük bir insanı qorumaq çətin.
İnanmış Bəylərə o böyük Öndər,
Önündə yeriyir hər bir heyətin.

Şair Nəriman Əyyub Bəylər Eyyubov surətində Azərbaycanın son illərdə düşdüğü bəlaları və bu bəlalardan necə alınacağı, üzünə çıxdığı göstərməklə yanaşı, həm də bir fərd kimi deyil, son on ilin ictimai-siyasi hadisələri fonunda göstərir.

Dahilər özünə dost seçən zaman,
Dönə-dönə sınıyır o adamı.
Ağıllı doğulub Heydər anadan,
Böyükdən böyükdür, tanıyır hamı.

Nəriman Əyyubun poeziyası təbii, səmimi və axıcıdır. Şair qələmə aldığı mövzunu dərinlən duyub yaşamadan yazmır.

Nəriman Əyyub poeziyası ənənəvi poeziyadır. Çünki onun poeziyasında əsas poetik formalar xalq şeir formalarıdır. Öz poetik sistemi ilə Nəriman Əyyub xalq və klassik poeziya məktəbinə mənsub şairdir. Eyni zamanda o, özünəməxsus şairdir.

"General" poemasından başqa şairin digər poemaları da müəllifin Vətən, yurd, insanlıq haqqında saf duyğularının, ən başlıca ülvə arzularının həzin ifadəsidir. Onu da qeyd etmək ki, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü Nəriman Əyyub 2004-cü ildə Beynəlxalq Heydər Ata fondunun keçirdiyi müsabiqədə Heydər Əliyevə həsr etdiyi şərə görə layıqlı yerlərdən birini tutmuşdur.

Şifahi xalq ədəbiyyatına dərinlən bələd olan Nəriman Əyyub uzun bir yaradıcılıq yolu keçəndən sonra bir neçə xalq dastanlarını nəzmə çəkmişdir. Onlardan "Əsli və Kərəm" dastanı əsasında "Mahmud" poemasını, Kürd xalq dastanları olan "Qər və Kulik" dastanı əsasında "Becan" poemasını və "Xəce və Siyabənd" dastanı əsasında "Siyabənd" poemasını nəzmə çəkmişdir.

Latın əlifbasına çevirmək məqsədiylə bu topluda iki poemamı - "Siyabənd" və "Becan" poemaları verilmişdir. "Becan" poemamı, yeni "Qər və Kulik" dastanı kürd xalq həyatının bütün güşələrini bədii aydınlıqla əks etdirən füsunkar bir aynadır.

Bu aynada xalqın uzaq keçmişinə gedib çıxan adətlər, mərasimlər köçəriçilik ənənələri, qəhrəmanlıq lövhələri parlaq şəkildə təsvir edilmişdir.

Qəbilə-tayfa mərasimləri, mərədanəlik, dönməzlilik, sadiqlik və başqa bəşəri sifətlər qəhrəmanların simasında bədii təcəssüm tapmışdır.

Nəriman Əyyub, dastanın məhz bu məziyyətlərini poemamın fabulası kimi götürərək onu öz bədii təxəyyülünün qüdrəti ilə xalq yaddaşında yaşayan bu qəhrəmanlıq dastanını ədəbiyyat faktına çevirmişdir.

Əslində şair necə bir ağır yükün altına girdiyini əvvəlcədən bilir və bu mənada Allaha üz tutur. Onu köməyə çağırır.

Ucadan uca Tanrı, sirdaşım, sınısırım ol,
Bu yolda dara düşsəm, özün xilaskarım ol.

Şair Nəriman Əyyub qələmində bu səhələr də yüksək bədii sənətkarlıqla və vətəndaş mövqeyi ilə təsvir edilmişdir.

Dastanda qəhrəmanın adı onun döyüş yoldaşı, silahdaşı kimi vəsf olunur. Nəriman Əyyub dastandan gələn bu

cür bəşəri keyfiyyətləri, qəhrəmanlıq və sevgi motivlərini bir-biri ilə üzvü şəkildə əlaqələndirir, bədii obrazlı ifadələrlə, özünəməxsus şirin dillə tərənnüm edir.

Əsərdə şair atalar sözlərindən, zərbi məsəllərdən ustalıqla istifadə edir. Atalar sözlərini şair o qədər yerli-yerində işlədir ki, sanki bu ifadələri yenidən eşidirsən. Bu da şair qələminin qüdrətidir.

Nəriman Əyyub latın əlifbasına çevirmək məqsədi ilə bu kitaba vaxtilə çap etdirdiyi "Xanlar xan" mənzum dramını da yenidən işlənmiş məzmununda kitaba daxil etmişdir. Bu mənzum dram da başqa bir mövzunun tədqiqatına aiddir. Bunu oxucuların ixtiyarına verirəm.

Nəriman müəllim, sizə uzun ömür, can sağlığı və qələminizin daha iti olmasını arzulayıram.

**Qəşəm Nəcəfzadə,
Şair, Azərbaycan Yazıçılar
Birliyinin üzvü**

GENERAL Proloq

Rəbbim, icazə ver, yazım bir dastan,
İstəsən köməyim olarsan hər an.
Siz kömək etsəniz sağ olsa canım,
Dəyərlilərə olacaq yeni dastanım.
Yazar öyünməsin yaradır özü,
Yazanda Tanrıdan gəlir hər sözü.
Yazar yazıyıyla girsə min dona,
Həmişə borcludur Yaradanına!
Oxucum, diqqətlə oxu dastanı,
Görəcəksən orda bütün cahanı.
Diqqətlə oxusan, bilərsən nə var,
Sözlərim qalacaq səndə yadigar.

Xoşuna gələni saxla, itirmə,
Xoşuna gəlməyən sözü götürmə.
Oxu bu dastanı axıra kimi,
Axıra çıxacaq qəlbimin simi.
Orda görəcəksən Vedibasarı,
Qalıbdır Vedidə, işlərin yarı.
Heç zaman unutma sən İrəvanı,
Vətən həsrətli, Milli Nərimanı.

Doğma diyarımdır Vədi mahalı,
Tarixlər boyunca başıbəlalı.
Min illər yaşayıb orda el-obam,
Ulu ecdadlarım, milyonla babam.

Qədim bir ölkədir Qorqud dövründən,
Azərbaycanındır o yurd, o Vətən.
Vedibasara, Göyçə, gözəl Zəngəzur,
Ağbabam möhtəşəm, dayanıb məğrur.
Orda Zəngi çayı, Dəvəgöz çayı,
Milli dərəsinin hayı, harayı.
Zəngibasar kimi gözəl bir diyar,
Gözəllik orada tutubdur qərar.
Bir-birindən gözəl bağları vardı,
Həmərsinlər çöldə qatar-qatardı.
Körpə çaqıranı keçirdim orda,
Mirziyim, Kotanlım, o torpaqlarda.
Kotanlıda çoxlu ailə yaşadı,
Azəriylə birgə Kürdlər də vardı.
Ayrışkılıqlar olmazdı heç an,
Hamı bir-birinə kəsərdi qurban.
Tapılmazdı orda bircə erməni,
Erməni gəlmədi, Oğuz vətəni.
Bayburtda bayburtlu, Göldə göllülər,
Tapılmazdı orda diğə bir nəfər.

Arzu edərdik ki, Azərbaycan kimi bizə yaxın ölkələrlə əlaqələrimiz qurulsun

Müsahibim Kürdistan Federativ hökumətinin parlament üzvü, türkmanları təmsil edən millət vəkili, Karxi Nəcməddin Altıbarmaqdır.

-Karxi bəy, Sizin Azərbaycan xalqına nə deyəcəyiniz var?

- İlk öncə mən Karxi Nəcməddin Altıbarmaq olaraq, İraq türkmanlarından və Kürdistan Parlamentinin üzvü kimi türkmanlar adından, özəlliklə Ərbil türkmanları adından, bizim Azərbaycandakı xalqımıza qucaq dolusu salam və saygılarımı göndərməklə şərəf duyuram. Və təbii ki, Azərbaycan xalqı bizim könlümüzdə çox yaxındır, damarlarımızda axan qan eyni qandır. Ona görə də özümüzü onların bir parçası hesab edirik, onları da özümüzün bir parçası kimi görürük.

-Nəcməddin bəy, Kürdistan bölgəsində yaşayan türkmanların vəziyyəti haqqında nə deyə bilərsiniz?

-Mən Kürdistanı yaşayan türkmanların hal-hazırkı durumunu Azərbaycan oxucularına, Azərbaycan siyasətçilərinə çatdırmaq istəyirəm. Biz türkmanlar burada, Kürdistan Federativ bölgəsində yaşamaqda və Kürdistan Parlamentində türkmanları təmsil edən dörd millət vəkili var. Və dördümüz də Parlamentin üzvüyük. Mən, Kürdistan Parlamenti içərisindən türkmanları təmsil edən qrupun rəhbəriyəm. Oxuculara məlumat vermək istəyirəm ki, türkmanların Kürdistan bölgəsində yüz iyirmidən artıq məktəbləri var. Səddam rejiminin dağılmasından so-



nra bu məktəblərdə bizim balalarımız doğma ana dilində, yəni türkman dilində oxumağa başladılar. Onların bir qismi artıq məzundurlar və təhsillərini universitetlərdə davam etdirirlər. Bununla yanaşı türkman dilində dərgilər, qəzetlərimiz, radio və televiziya kanallarımız yayımlanır.

1992-ci illərdə, bəzi qüvvələr, bölgədə yaşayan xalqlarımız arasında nifaq salmağa çalışdı. Lakin xalqımız dostluğu, qardaşlığı seçdi və biz gördük ki, dostluq, qardaşlıq yolu tək yoldur. Heç bir zaman savaş ilə, anlaşmazlıqlarla heç nə əldə etmək olmaz. Həqiqətən, yaşadığımız bu dövərdə İraqda çox böyük fəlakətlər yaşandı. Belə ki, hər gün şəhərlərdə, qəsəbələrdə kütləvi qətlilər olur, heç nədən gündə yüzlərlə insan günahsız yerə həlak olur. Nədir bu insanların günahı? Mənə elə gəlir ki, bu faciələrin səbə-

bi anlaşılmazlıqdır!

Bunun əksinə olaraq Kürdistan bölgəsində yaşayan xalqlar Məsud Barzani cənablarının çağırışına olumlu cavab verdilər. Dostluğu, qardaşlığı önə çəkərək tərbiyəçi insanları Kürdistan bölgəsindən uzaqlaşdırdılar. Bunun sayəsində bu gün bölgəmiz sabit, sakit və əmin amandır. Bu sabitliyin nəticəsidir ki, Kürdistan bölgəsində türkmanlar, asurilər, ərəblər, kıldanilər öz bacarıqlarına görə dövlət işlərində birgə çalışırlar. Bu xalqların birgə yaşamasına və işləməsinə heç bir maneə yoxdur. Siz dəfələrlə Ərbilə, Kərkükə gəlib türkmanların durumunu şəxsən görürsünüz. İndi müsahibə apardığımız yer, Türkman Milli Partiyasının qərargahıdır. Qərargahın qapısı ağızdakı lövhə, gördüyünüz kimi türkman dilində yazılıb. Bununla yanaşı Ərbildə ondan artıq türkman siyasi partiyası fəaliyyət göstərir və Kürdistan hökuməti bütün partiyalara maddi yardımlar edir. Kürdistanın son beşinci hökumətinə gəldikdə bu hökumət, cənab Neçirvan Barzani tərəfindən qurulmuşdur. Bu yeni hökumətdə türkmanlara iki nazir vəzifəsi verilmişdir. Sənaye nazirliyi Vidad bəyə, Dövlət naziri isə xalqımızın yaxşı tanıdığı Əbdüllətif bəyə tapşırılmışdır. Yaxın keçmişə nəzər salsaq görürük ki, faşist

Səddam dönəmində türkmanlar bir millət kimi hesaba alınmamışdır. Onların yaşadıkları yalnız faciələr olmuşdur. Lakin bu gün Kürdistan Bölgəsinin Prezidenti Məsud Barzani cənablarının apardığı demokratik siyasət nəticəsində, nəinki təkə türkmanların, eləcə də kıldanilərin, asurilərin, ərəblərin və məsihilərin geniş mədəni haqları verilmişdir. Bununla yanaşı gənclərimizin mədəni istirahəti üçün mədəniyyət mərkəzləri, idman zalları, kitabxanalar, internet klubları yaradılmışdır ki, bu da gənclərimizin mənəvi və siyasi inkişafında böyük rol oynayır.

- Azərbaycan xalqına nə arzu edərdiniz?

Bizim arzumuz odur ki, Azərbaycan hökuməti və xalqı ilə bizim aramızda mədəni, siyasi, elmi dialoqlar olsun və aramızda dostluq körpüsü açılsın. Hər zaman bizim parlament nümayəndələrimiz, ziyahlarımız, mədəniyyət xadimlərimiz qarşılıqlı təmasda olsunlar. Arzu edərdik ki, Azərbaycan kimi bizə yaxın ölkələrlə əlaqələrimiz qurulsun və bir-birimizdən geniş şəkildə faydalanaq. İstərdik ki, Azərbaycan hökuməti, böyük Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin nəvələrini unutmasın və onlara mənəvi dayaq olsun.

-Müsahibəyə görə təşəkkür edirəm.

-Mən də öz təşəkkürümü bildirirəm.

Müsahibəni apardı: Tahir Süleyman

Bo bawariyamin dem hatî, derange jî

Məvanê me serkarê leqa yekemîn ya PDK-ê kek Qadir Qaçax.

- Bo min gelek marax bû çima Qadir Qaçax, we ev nava ji ku hildaye?

- Xêr bèn kêfxoşin bona hatina we. Qaçax, min war girtiye ji nabê Qaçaxê Murad helbestvanê kurdê Sovêta berê. Mena wê, çax yanî esl, Qaçax heyam yanî gêmîr. Ya duyemîn nabê gulekêji qaçaxê. Ya di, heta Kurdistan bîndest mabe hez dike çibe ez Qaçaxim got û kenîya. Ev nava nin xwe helbijartîye. Him bo pêşmergêtiyê, him jî boy helbestvanîyê.

- Kek Qadir gelê Sovêtêye berê dikare bê Kurdistanê û bibe endamê PDK-ê û boy welatên xwe kar bike?

- Vê pirsê zor baş ez dibînim, piştî kongra PDK-ê ya sîsîya qîrar da wekî PDK-ê buye Partîya Dêmoqrata Kurdistanê, her kurdek dikare bibe endamê PDK-ê. Dergehê partî vekirîye, her kesên iştîman perwer, kurdekî netewe xas, dikarin bibin endam. Ez bawarim serkeftina ev roja ya Başurê Kurdistanê, serkeftina hemu kurdên cihanêye. Ta kurdek bîndest maye. Tê xebata partîya Rêbaz Barzanîyê nemir berdewambe bo rêzgarîyê, bo azadîyê ji bo nemana van sînorên deskirt hatine kirin û zulm-zordariyê dîrokê li milletê kurd hatîye kirin. Ji ber sîngê partîyê û Hokumeta Heremê, rîya Rêbaz Barzanîyê nemir bo kurdê Sovêtê her kurdekê di berfirehe û dergehê vekirîye wek karekê

bikin.

- Em geleki Şane wekî, herd îdare bune yek, eva yeka gerek pêştir bubuya û meseleya Xanegîne Kerkukê heya niha bihata safî kirinê. Niha hemberî herdu îdarada tu muşkule çênabe?

- Ez bawar nakim tu muşkule çêbibin, bona wê me sergoreke tirs û del heye berî nihada. Bawarîk jî ew deskeftê ev roj deskeftîye ve yekgirtina herdu îdara dene parastin. Eger na, evana bo ji me navînin, eger em berdevam yekgirtinê negirin nabe. Yegirti dilxoşiyê Kurdistanîye seranser gerek em dest bidine hev karekî xwaş bona welatên xwe bikin.

- Kek Qadir em zanin hine dewletada nunerên PDK-ê hatîye vekirin, nabe wekî bîngehekê wusa li Azerbaycanê vebe?

- Ez bawarim wekî, eva gellekî pêwîste hemu komara mekteba PDK-ê vebe. Ev pirs ji aliyê Hokumeta Herêma Kurdistanê gerek bê kirin. Ez jî vê pirsêra pêşniyarîme wekî nivîsingehen me bêt vekirin. Ez wusa zanim wekî bona me, seva kurdên Sovêtêye berê navenda nivîsxana PDK-ê li Azerbaycanê vebe wê baştirbe.

- Kek Qadir, hun zanin niha ji parçên din û jî dewletên cuda kurd lê jîyan tikê tê li Kurdistanê xwandina bilind bistîne. Lê hine muşkule pêş dertê, wek alfabêya tîpên erebî. Ne wexte wekî hêdî-hêdî derbazî ser tîpên latîni bibin?

- Bo bawariyamin dem hatî, derange jî. Ta em bi



bitê latîni nenivîsin kurdîyeyame durust nabe. Bi zemanê hemu tiştên me bune erebî, turkî û farsî. Ev dewletênme derkeftine. Ji ber wê jî, pêwîste em zimanekî yekgirtî çêbikin, bitê latîni bibe resmî, wekî her kurdek here kîjan parçê Kurdistanê bikaribe bixwîne û serbest bixwîne û binivîse. Derê zankoyê timê vekirîne, ji hemu deran kurdên me dikarin bèn li zankoyan bixwînin.

- Zor spas bona hevpeyvînê.

-Ez jî xêr hatina we dikim û wera ve xebata pîrozda serkeftinê dixwazim.

Hevpeyvînê bir: Tahir Sileman

Piştî Silêmanîyê, gundê Barzan dibe navenda xebata siyâsî li başûrê Kurdistanê:

Piştî şikesta şorşa Sex Mehmudê nemir barê xebat û karê Kurdayetîyê li başûrê Kurdistanê bi yekarî dikeve herema Behdînan ku navenda rêberatîya vê xebat û hereketê gundê biçûke Barzan e. Qeza Mergesor ku nahîyên Mergesor,

Barzan û Şêwan digire ber xwe, girêdayî wîlayeta Hewlêrê ye.

Devera Barzan berîya ku piştî çend serhildanên Kurdan bi yekarî ji aliyê rêjîmên dagirker ve wêran bibê, 400 gundên avedan têda hebune û hejmara runîştvanên heremê zêdetir ji 40 hezar kesan buye. Herema Barzan û navenda wê gundê Barzan di çaxê Şêx Abdulsalamê yekem da ku di sala 1872-ê zayînî de wefat kir, ji ber ku tekeya terîqeta Neqşbendî ya girêdayî Şêxên terîqeta Neqşbendî li Nehrîyê têde bu, mîna navendeke olî û avedan ku herdem tevî mirîdên ve terîqetê bu, tê hesibandin. Şêx Abdulsalamê yekemî berêvajî şêx û axayên hemdemî xwe, mirovekî dadmend û bi edalet bu. Wek jêderên bîyanî didin xuyakirin di çaxê wî de hinek karên baş û xebatên sosyalî ji bo pêşketina jîyan û rewşa civakî hatin kirin ku ger bi pîvanên roja îro bèn nîrxandin û şirovekirin, di wê serdemê de pir girîng bun. Ji wan karan: parvekirina zevî û erdê çandinê bi ser gundîyan de, qedexekirina next û qelenê zewaca keçan, qedexekirina milkdarîya zêde bi şêweyên fêodalî, qedexekirina bi zorê zudayîna keçan û parastina siruştê Kurdistanê anku birina dar û dirextan, şewitandina daristana û qedexekirina kuştina teyr û tiwalan, nêçîra heywanên kovî, bêhinfireyî li hemberî dîyanetên derdora coxrafiya jîyana wan û herema Behdînan (Jîyana hevpar bi Kurdên Êzîdî, Turkmen, Kildanî, Yehudî, Xaçparêzên Ermenî ku ne misliman bun û ...), jîyana dostanî bi hemu gelên heremê re û xala herî girîng parastina mafê gelê Kurd û serkêşîya bizava netewîya Kurdan di heremek coxrafiya girînga Kurdistanê de ku nişana dêmokratîkbuna bîr û ramanên birêveberên Barzanî bû, tesîrek mezîn li ser bizava siyâsî û olîya vê malbatê danî.

Piştî wefata Şêx Abdulsalamê yekem kurê wî Şêx Mihemed Barzanî dibe cîgirê wî. Şêx Mihemed piştî zewacê dibe xwedîye pênc kuran: Şêx Abdulsalam, Şêx Ehmed, Mistefa Barzanî, Mihemed Sîdiq û Şêx Babo. Wan tevan ji destpêka xwe-nasandinê bi hemu awayan xebat kirin ku rîya kalkê xwe ya xizeta ji bo gel di hemu warên siyâsî, olî û civakî de bidomînin.

Navdartirîn endamê vê malbatê

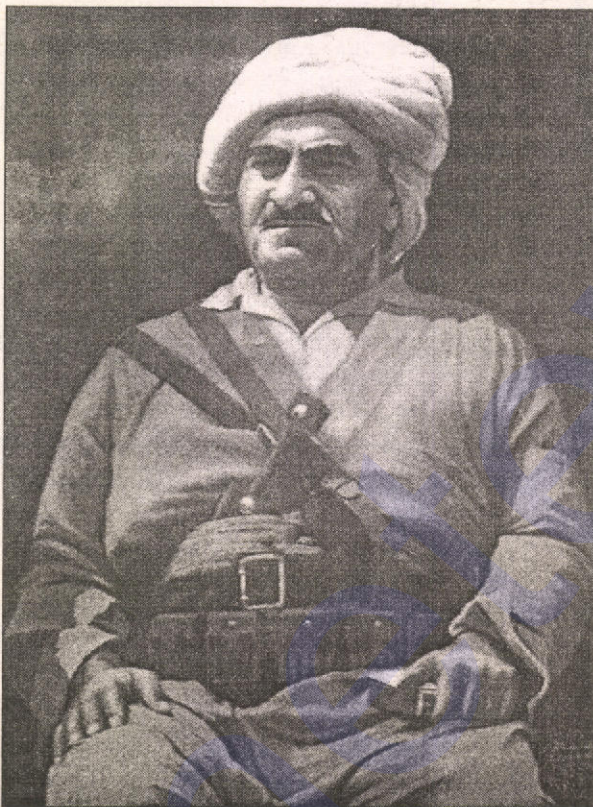
ku tevaya temenê xwe di rîya xebata siyâsiya ji bo Kurd û Kurdistanê derbas kir, Mistefa Barzanî ye.

Mistefa Barzanî kîye, çikiriye û serhildana wî di dîroka Kurdistanê de xwedî rolekî çawaye?

U ... Jîyana te jî tijî buyer, derbiderî û niştimanperwerîya Mistefa Barzanî ye heya radeyeke. Bersîva van pirsên me bide.

Jîyanê nemir Mistefa Barzanî, Malbata wan û çend buyerên din di jîyana wî da:

Mistefa Barzanî di 14-ê Adara sala 1903an(14.03.1903) de li gundê Barzan hat dinê. Berîya ku ew cavên xwe bi jîyana dinyayê veke, bavê wî(Şêx Mihemed) ji di sala



1903an de wefat kiribu.

Li gor çavkanîyên dîrokî herçend nerazîbun(itiraz) û bizava Şêx Abdulsalam Barzanîyê duyemîn li dijî Osmanîyan zêde dewam nekir, lê ev serhildan û serhildanên din yê mîna serhildana eşîreta Millîyan bi serokatîya İbrahîm Paşayê Millî û çend serhildanên din li heremên cur bi curên Kurdistanê, bun sedemên xweşkirina zemînêya çêbuna şoreşa İtîhadîyan di sala 1908an de.

Çaxê çalakî û lêbatên siyâsiyên Barzanîyan vedigere bo destpêka sedsala XX-an ku bi serokatîya Şêx Abdulsalamê duyemîn di sala 1907-an de bi qasî du mehan li heremê berdewam bû. Piştî ku Osmanîyan serî hildan tekşikandin gelek kes zindanî kirin ku Mistefayê 3 salî jî yek ji wan bu ku bi dayika xwe ve di girtîgeha Musilê de hatin girtin. Mistefa Barzanî zu tema derdê duri û xema bindestîya gelê xwe ji sê saliyê, dema ku hê zarok bu di nava lepên dujminê dagirker da kesand. Salek piştî di çaxê hêrişa İtîhadê de gundê Barzan ket ber hêrişa hêzên wan yê di bin serokatîya Silêman Nezîf Paşa da. Ji rûyê

necariyê Şêx Abdulsalam Barzanî pênâ xwe bo Seyîd Tehayê Nehrî dibe û di gundê Rajan li herema Mirgewer(wîlayeta Ürmîyê-Rojhilatê Kurdistanê) dimîne û bi hevkarîya serokê Kurd nemir Simkoyê Şikak bi karbidestên Rusan re dikeve nava peywendiyên siyâsî, lê mixabin çaxê ku ew li herema Tirgewer bû, ji aliyê xwe-

firoşekî bi navê (Sofî Ebdullah) ve bi şêweyek namerdane hat girtin û ew teslîmî dewleta Osmanîyan kirin. Osmanîyan di 14-e çiraya paşîn sala 1914an de piştî pekanîna dadgehek formalîe, Şêx Abdulsalamê Barzanî li bajare Musilê xenqandin.

Di etmosfêrek wiha tijî kîna li hemberî dewletên dagirker û zordarîya destgeh û berpirsyarên hokumeta Osmanî de, Mistefa Barzanî ji mîna İsmail Axayê Şikak, Şêx Mehmudê Berzençî û gelek serokên din yê Kurd çavên xwe bi jîyanê tijî êş û elem vedike û di nava malbatak olî de mezîn dibe. Ev rewşa jîyanê pêşeroja jîyan û helwesta siyâsiya vî lîdêrê Kurd jî dide destnîşan kirin û ew bîr û ramanên Kurdayetîyê bêtir di hest û mêjîyê xwe de dide perwerdekirin. Piştî ku Osmanîyan bi bêbextî Şêx Abdulsalam Barzanî şehîd kirin, Şêx Ehmedê birayê wî bu rêber û serkarê herema Barzan û eşîretên Barzanî. Wê demê temenê Mistefa Barzanî 18 salî bu.

Berîya wê li gor çavkanîyên dîrokî di navbera salên 1917-a, 18 û 19an de, Şêx Ehmedê Barzanî birayê xwe yê xurt Mistefa Barzanîyê 16 salî bi Şêx Abdurrahmanê Şirnexî rê ji bo lidarxistina kar û barê şoreşek berfireh li bakurê Kurdistanê dişîne bajarê Muşê û ew li wir hevdişîneke bi Şêx Abdulkadirê Nehrî û Şêx Seîdê Pîran re pêk tîne. Herwiha Şêx Ehmed bi şêweyek nihînî ji sala 1920-an û pêde bi Şêx Mehmudê Berzençî û Simkoyê Şikak re ku sergermî xebata li dijî her du dewletên Îraq û İranê bun, dikeve nava tekêliyên polîtîk. Mistefa Barzanî ji çaxê ku xwe famand, zû bi bindestî û tepeserîya gelê Kurd hesîya. Wî dixwest bi hevkarîya birayê xwe Şêx Ehmed, xelekên zîncîra hereketa Kurdî bi rêk u peki bidomîne.

Herwiha Mistefa Barzanî ji temene 15 saliya xwe û pêde bo kar û barê parastina hoza Barzan li dijî desthilatdarîya dewleta navendîya Îraqê û hozên çîran, roj bi roj weke şervanekî zîrek erk û wezîfeyên zêdetir li ser milên xwe hîss dikirin. Eşîretên Kurd bi giştî û eşîretên

Barzan bi taybetî di tevaya dirêjahîya dîroka xebata siyâsiya xwe de bi wefadarîyek mezîn û di tengavîyên herî giran de rêberên xwe bi tenê nehîştine û bi dilsozî û fidakarî ew parastine. Ev rastî di bîranînen wan serleşkerên artêşa dewletên dagirker de ku bi hêzên Barzanîyan re ketine nava şerên giran ji, tê dîtin. Serleşker

Teferuşyan, Hesên Erfeî û Rezîm Ara di pirtukên xwe de vê rastîyê diselmînin.

Sala 1919-an Mistefa Barzanî li ser biryara birayê xwe Şêx Ehmedê Barzanî dema ku xortekî 19-salî bu weke fermanîyê şervan û şareza, bi hêza xwe vê ji bo hevkarîya xebatkarên şoreşa Şêx Mehmudê Berzençî xwe gêhand herema Silêmanîyê. Hêza wî bû du qoll ku harîkarî ji qolla Pîyaw û koma din ji navçeya Balek de derbas bun. Ew herçend di rê de rastî şerê bi eşîretên hevkarên inglîzan re rast hatin jî, lê bi fidakarîyê mezîn û şehîdbuna çend şervanên Kurd wan xwe gêhandin herema Silêmanîyê. Mixabin berî ku ew bigêhin wê derê şoreşa Şêx Mehmudê Berzençî bi hevkarîya hêzên Inglîz û hinek eşîretên xwe-firoş şikeste xwar û Şêx Mehmudê Berzençî jî bi dilî ji Kurdistanê hat dur xistin. Mistefa Barzanî bi ve kiriyara xwe da îspatkirin ku pêwîste herkes bi şêweyek netewî nêzî pirs-gireka gelê xwe bibe.

Kurdistanê(Mihabad 1946) de ji Melle Mistefa Barzanî sînoren destçêkirî bi fermî nasnekirin û xwe gêhand paytexta komara bajarê Mihabadê. Ev nîşanek ji bo selmandine ve rastîya dîrokî bu ku di navbera Kurdan de hevgerîyên bihêz pêkahtibû. Lê mixabin merc û rewşa siyâsiya cîhanê, dîroka Kurdan ber bi rêyek din ya berêvajî berjewendîyên Kurdan ajot.

Yekemîn serhildan û şoreşa Barzan di roja 9-e Sibata sala 1931-an(09. 02. 1931) de bi beşdarbuna 80-ê şervanên Kurd di bin serokatîya Mistefa Barzanî de di şerekî bi navê (Berqî Begê) li dijî artêşa Îraqê destpêkir. Di vî şerê ku piştî di domandina qedera siyâsiya Kurdên başûrê Kurdistanê de rolekî girîng lîst, hêzên artêşa Îraqê bi giranî li hemberî şervanên Kurd şikestê xwarin û xisarek canî û maddî ya zêde bi dewleta Îraqê ket. Li hemberî şehîdbuna 5 pesmergeyên Kurd û birindarbuna hejmarek kem ya servanên Kurd, artêşa dewleta Îraqê 126 kuştî û bi sedan birîndar li pey xwe hiştibun.

Ev tê wê wateyê ku di çaxe serhildana sala 1931 û 1932-an de êdi tiwan û hêza Mistefa Barzanî wek rêberê şareza li hemberî hêza dîjîn bi temamî hatibu eşkere kirin.

(Dûmahî heye)
Rupêl amade kir:İsmayl Tatir

Serokê Kurdistanê û koordînorê amêrîkî rewşa bakurê Kurdistanê minaqeşe kir



Koordînorê amêrîkî Joseph Ralston duhî bi serdaneka kurt hat Selaheddîne û digel serokê Kurdistanê Mesud Barzanî civîneka yekseetî li ser rewşa kurdan li bakurê Kurdistanê kir. Tirk û apoçî bi israr Joseph Ralstonî wekî "Koordînorê PKK-ê" bi nav dikin lê belê di eslê

xwe de karê wi çareserkirina problêma kurdî li bakurê Kurdistanê ye.

Joseph Ralston digel koordînorê tirk Edîp Başer û kordinatorê İraqê yê destnîşannekirî di destpêka karê xwe de dê problêma PKK-e bi awayekî çareser bikin da PKK di nav Tirkîyê û İraqê de wekî problêmekê şorşeşê nemîne. Le belê erka esasî ya koordînorê amêrîkî Joseph Ralstonî çareserkirina doza kurdan li bakurê Kurdistanê ye.

Berpîrsê teklîyên derve yê Partîya Dêmkokrat ya Kurdistanê Sefîn Dizeyî îro jî Nefelê re got hêj ne dîyar e ka koordînorê İraqê de kurd, yan ereb be lê bele Sefîn Dizeyî got:

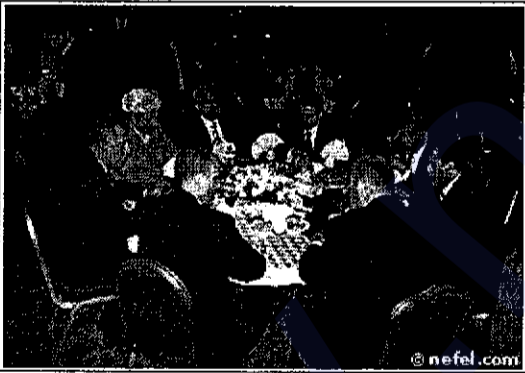
- Ew kesê ko bibe koordînor divêt baş agahdarê Kurdistanê İraqê be û divêt haya wî ji keseya kurdan û PKK-ê jî hebe. Koordînor dikare kurdek be yan jî kurdek dikare digel wî be.

Sefîn Dizeyî tecribeyeka baş digel Tirkîyeyê heye û ew demekê dirêj li Enqereyê wekî nunerê PDK-ê xebitîye. Gelo mimkin e ko Sefîn Dizeyî bibe koordînorê İraqê, Bersîva Sefîn Dizeyî bo vê pîrsê ewe ko ew bi xwe ne esker e û koordînorê amêrîkî û tirk herdu jî esker in. Lê belê, Sefîn Dizeyî dibêje, her wezîfeyeka ko li wî bêt bar kirin ew jê re amade ye.

Li gor nuçeyeka KTV serokê Kurdistanê Mesud Barzanî di hevdîtina xwe ya digel Joseph Ralstonî de kêfxweşîya xwe bo destnîşankirina wî wekî koordînorê amêrîkî dîyar kir. Mesud Barzanî difikire ko çarrozayekê wekî Joseph Ralstonî de rola ka baş di çareserkirina pîrsa kurdî de bileyîze.

Amêrîka berê xwe dide bazara Kurdistanê

-Kurdistan hêdî-hêdî ji germugura sîyasetê berê xwe dide germugura tîcarêtê û li Hewlêrê xelk pirtir behsa jîyana rojane û karubarê xwe yê tîcar dikin. A m b a s a d o r ê Amêrîkayê yê İraqê Zalmay Xelîzadî duhî êvarê li şîwxwarîneka digel serokê Kurdistanê Mesud Barzanî de

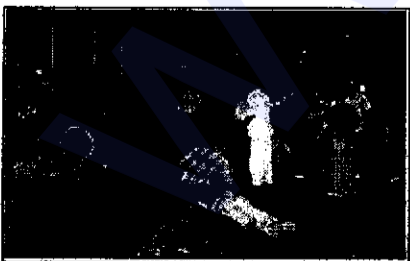


bangî şirketên amêrîkî kir û got "pereyan çekin" yanî li Kurdistanê û İraqê dest bi tîcarêtê bikin û pereyan qezenc bikin.

Bi minasebeta vekirina fuara tîcarî ya navdewletî li Hewlêrê zêdetirî 800 şirketên hatine Hewlêrê û ataseyê tîcarî yê Amêrîkayê jî her duhî got sala bê şirketên amêrîkî dê bi awayekê pir xurt beşdarî fuarê bibin.

İro seet 11.00-ê jî serokwezîrê Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî bi awayekê resmî fuara tîcarî ya navdewletî vekir û got ew dixwazin Kurdistan bibe bîngeheke sereke ji bo investmentên li hemî İraqê.

Li Dîyarbekîrê têrorîstên dewleta tirkan 11 kurdên sîvîl kuştin



- Şeva borî li taxa Baglarê ya Dîyarbekîrê li bakurê Kurdistanê têrorîstên tirkan bi sabotajeka teqîne 11 kurdên sîvîl kuştin û 16 kurd jî birîndar kirin. Buyer li kolana Kosuyolê qewimî û waliyê Dîyarbekîrê dibêje teqemenî di termosekê de hatibu bi cih kirin.

Berpîrsên dewleta tirkan beyî ko navê PKK-ê bidin behsa têrorîstan dikin û berpîrsê PKK-ê Murat Karayilan jî îro got ev ne karê wan e û ew vê kiryara têrorîstîyane mehkum dikin.

Tirkan jî bo ko zordarîya xwe li ser kurdan û Kurdistanê zêde bikin jî alîyekî ve eskerên xwe li bakurê Kurdistanê û li ser tixubê başur zêde kirine û jî alîyê di vî jî dest bi têrorê li hemerî kurdên sîvîl kirine.

Berî demekî serokêrkanê ordîya tirkan Yaşar Buyukanîdî got ew dê nehêlin kurd di bin kirasê demokrasî û mafên mirovan de jî dewleta tirkan daxwaza ti mafan bikin.

Swêd: Partîya Cep daxwaz dike ku li Hewlêrê konsolxane vebe



Dem hatîye ku Swed, bi vekirina konsolxaneyek li Hewlêr, piştgirî bide hemwelatîyên xwe yên li Kurdistanê û İraqê!

Serokê Partîya Cep (Vansterpartîet) a Swêdê Lars Ohly û endama parlamen-toyê ya vî partîyê Ulla Hoffman, bi daxuyaniyek ji hokumeta Swêdê daxwaz kir ku ew li Hewlêrê konsolxaneyekê veke.

DDKD-yîyên berê dixwazin xwe ji nu ve organîze bikin

- Şemî û yekşema borî grupeka hevalbend û tagîrên DDKD-ê li Dîyarbekîrê civîyan da bizanin ka ew dikarin bi hev re kar û xebateka nu ya sîyasî bikin yan na. Di encama civînê de beşdar gêhîstin qenaeteke ko ew dê xebateka sîvîl, demokratîk û neteweyî bimeşînin.

Têksta daxuyaniya civînê li xware ye.

Ji raya giştî re

Di 2 û 3 ya îlona 2006an de li bajarê Dîyarbekîrê li Otêla Klassê civînek pêk hat. Ev civîn encama hewildanên damezranêr, rêvebir û parêzgerên DDKD-yê u tradîsyona sîyasî ya Demokratên Şoreşger bu û ev demek e jî bona ji alîyê kesên ko vê tradîsyona sîyasî mîna aîdiyetek qebul dikin pêvajoyeke sîyasî ya nu bê destpekirin, dixebitin Di civînê de jî bajarên Kurdistanê, Tirkîyeyê û jî hin welatên Awrupayê jî 250 kesan zêdetir kesên ko xwe bi aidiyeta tradîsyona sîyasî ya Demokratên Şoreşger bi nav dikirin, beşdar bun. Civîn li jêr serdestîya atmosferêk bi coş û heyecana ko piştî gelek salan jî

nu ve hatina ber hev de, bi xebatek serketî û bi berhem xelas bu. Di civînê de li jêronahiya peşveçûnên li Dînyayê, Rojhilata Navîn û Tirkîyeyê de nîrxandinên li ser rewşa Kurdistanê ya îroj hatin kirin û piştî minaqeşeyên li ser pîrsa ko Demokratên Şoreşger divê jî îroj ve bi vîzyonekê çawa tevbigerin, biryarên li jêr nivîsandî jî bona raya giştî hate amadekirinê: o Civîna me mîna yekemîn gava avakirina tevgerê sîyasî ya civakî ya sîvîl ya ko hiquqa navneteweyî, eşkêrêbuyîn, meşrûiyetê, pirdengîyê, demokratîyê û dîyalogê bike navenda xebata xwe, hate bi nav kirin. Ji bona pîrsa Kurd û Kurdistanê rê çareserîyeye demokratîk, adil, domdar û qebulbar ya bi reyên aşîti be peydakirin, pêwîstîya ji vîzyonekê sîyasî û tevgerê sîyasî ya durbîn hate dîyar kirin. Beşdarên civînê dîyar kirin ko Dewleta Fêdêral ya Kurd li Başurê Kurdistanê giringtirin destkefta neteweyî ya di tekoşîna neteweyî û demokratîk a neteweya Kurd e û parastina wê vatîniyeye neteweyî ye û bicîhanîna pêwîstîyên ev vatîniyê bi awayeke herî baş dê bi pêşdebirina tevgera neteweyî



ya li Kurdistanê Bakur mimkin e. Ji bona di qada neteweyî û navneteweyî da çareserîyeye rîyalîst, temsîleke adil û mix-atabek neteweyî avakirina dezgehê meclîsek û komîsyonen pêwîst hatin hîlbî-jartin da ko ew bikaribin di cîvîta Kurd de tu berjewendîyên grubî yên teng ve xwe girênedin û xwe bigihînin her alîyên civatê ko pêwîstîya hevkarî û hevdîtîne heye. Civîna me jî bona ji holê rakirina encamên neçe yên ko di pêvajoyên bi eş û zar yên ji avabuna tradîsyona Demokratên Şoreşger da hatine jîyan û jî bona bicîhanîna berpîrsîyarîya dîrokî ya li hem-ber rizgarîya neteweyî ya Kurdan bang li hemu kesên xwe bi aidiyeta Demokratên Şoreşger bi nav dikin hate kirin da ko li her cîyek lê dimînin vatî-nî u berpîrsîyarîyen xwe pek binin.

Hak-Par gumana şerê navxweyî yê tirkan û kurdan dike



- Meclîsa Partîya Maf û Azadiyan (Hak-Par) neh û dehê vî mehê li bajarê Amedê civînekê berfireh li dar xist û encama vî civînê, bi daxuyaniyeye çapemenîyê jî raya giştî re ragîhand. Hak-Par di daxuyaniya xwe de radîghîne ko li Tirkîyê, hewildana nijadperestan ya şovenîst ya li dijî kurdan, pêwendîyên navbera gelê kurd û tirk, dixe nav xeterîyek mezin.

Meclîsa Partîya Maf û Azadiyan, ligel babetên sîyasî yên navxweyî, li ser babetên rudanên roj-va sîyasî ya Tirkîyê û pêla şovenîst ya nijadper-estên tirkan ya li dijî gelê kurd, di-rojên 9 u 10-ê îlonê de li avahiya Hak-Parê ya şaxê bajarê Amedê, civînekê berfireh li dar xist û encama vî civînê, bi daxuyaniyeye çapemenîyê jî raya giştî re ragîhand. Hak-Par di daxuyaniya xwe de dide dîyar kirin ko linckirina karkerên kurd ya li

navçeya Akyaziye ya bajarê Sakaryayê, nişana herî dawî ya xeterîya pêşberê civaka kurd û tirk e.

Xeterîya li ber derî Meclîsa Hak-Parê, herweha bal dikşîne li ser bîhengîya rayedarên dewletê û hokumetê ya li dijî vî pêla şovenîst û faşîst ya nijadperestên tirkan û weha dom dike:

- Ev yek, acîziya rayedarên dewletê û hokumetê ya li dijî çareserîya pîrsgirekên bikok yên Tirkîyê, dide nişandan. Ev acîziya rayedarên hokumetê yê ko çeteyên kuçan, faşîstên şovenî û nijadperest, li kuçê û kolanan cîrit davêjin û êrişê ser xelqê dikin. Bila rayedarên hikumetê baş bizanibin ko ev xeterî û êrişkerî, wê siberojê li deriyê wan jî bide û postê desthilatîyê, li serê wan bilefîne.

Meclîsa Hak-Parê di dawîya daxuyaniya xwe de herweha balê dikşîne ser endametiya Tirkîyê ya Yekîtiya Awropayê jî û weha radîghîne:

- Acîziya rayedarên hikumetê, tenê bi vî yekê rê jî bisînor nîn e. Herweha, ew sozên ko di çerçevoya endametiya Yekîtiya Awropayê de hat-ibun dayîn jî, nehatinê bicîhanîn. Ev bicîhneanîna sozan, Tirkîye di taxa pêvajoya endametiya Yekîtiya Awropayê de, dixe tengasîyek mezin. Lewra, rapora dawî ya Parlamen-toya Awropayê ya di derbarê Tirkîyê de, dide nişandan ko welatên Awropayê, bi fikarek mezin li Tirkîyê dinêrin.

Meclîsa Hak-Parê, herweha bang li desthilat-daran, mixalefetê û tevê hêzên civakê dike ko jî bo çareserkirina pîrsa kurdî ya bi şeweyê wekhevî û demokratîzekerîna Tirkîyê, bikevin nav hewildanê û pêngavên erênî bavêjin.

Общая характеристика

Если этнический Иракский Курдистан включает в себя провинции Эрбиль, Дахук, Сулеймания и Киркук, а также области Ханекин (провинция Дияла) и Синджар (провинция Мосул), с территорией 75 тыс. кв. км. и общим населением около 6 миллионов человек, то «политический» Иракский Курдистан — только три первые провинции с населением 3,5 млн. (территория — 38 тыс. кв. км., или 9% территории Ирака); судьба остальных территорий находится в «подвешенном» состоянии, хотя предполагается, что в них должен быть проведен референдум об их административной принадлежности (в положительном для курдов исходе которого практически никто не сомневается).

Иракский Курдистан — один из наиболее богатых природными ресурсами сельскохозяйственных районов Ближнего Востока. В «мирное» время, в нем выращивалось до 75% всей иракской пшеницы; кроме того, там традиционно развито животноводство (овцы, козы). Две ГЭС — в Докане и Дербенди-Хане — удовлетворяют потребности региона в электроэнергии. В районе г. Сулеймания расположены два крупных цементных завода. Имеются также крупные предприятия текстильной и пищевой промышленности; строится нефтеперерабатывающий завод под Захо. Регион располагает богатыми неосвоенными месторождениями нефти — к северо-востоку от г. Эрбиля, а также в районе Дахука и Захо; в последнее время начата их разработка.

Важным природным богатством региона в условиях Ближнего Востока являются запасы пресной воды.

Населяющие Иракский Курдистан курды говорят на двух различных диалектах: курманджи и сорани. Также есть христиане — ассирийцы и халдеи, сильно ассимилировавшиеся с курдами, туркоманы (в районах Эрбиля и Киркука), и арабы, число которых за пределами «политического» Курдистана резко возросло во времена правления Саддама Хусейна. Курды — по вероисповеданию — в основном мусульмане-сунниты (курды-шииты, или файли, были изгнаны в Иран в 1972 г.); курды-езиды живут в основном в Синджаре; на территории Иракского Курдистана находится и главная святыня езидов — Лалеш. Есть небольшие армянские общины, например в Захо. До начала 50-х гг. жили и евреи, также сильно ассимилировавшиеся с курдами; затем они эмигрировали в Израиль.

Свободный Курдистан

Осенью 1990 года, т.е. с началом кувейтского кризиса, ДПК и ПСК (объединившиеся, вместе с более мелкими партиями, в Национальный Фронт Иракского Курдистана) вновь активизировали свои действия. Поражение Саддама вылилось в общеиракское восстание. В начале марта курды захватили Сулейманию, 9 марта — Эрбиль. 12 марта отряды пешмерга заняли район Киркука; вскоре пал и сам Киркук. К 21 марта пешмерга контролировала весь этнический Курдистан.

Однако Садд Хусейн, к тому времени заключивший мир с коалицией, сумел перегруппировать свои силы, перебросил на север элитные дивизии Республиканской гвардии и неожиданно для курдов начал наступление. Особо дезорганизующее действие оказали слухи, что иракцы вновь применяют химическое оружие. 3 апреля иракцы взяли Сулейманию, после чего Садд Хусейн официально объявил о «подавлении мятежа». В страхе перед новым Анфалем, курды кинулись к границам с Ираном и Турцией. По оценке Генсека ООН в конце апреля в Иране находилось около 1 млн. беженцев из Ирака, в Турции — 416 тыс.; от 200 тыс. до 400 тыс. чел. искали укрытия в высокогорной местности Ирака. Из районов Киркука и Эрбиля бежало до 70 процентов населения.

Перед лицом гуманитарной катастрофы, ООН принимает 5 апреля 1991 г. резолюцию №688, объявляющую территорию к северу от 36 параллели «зоной безопасности». Десантники стран НАТО (США, Великобритания и Франция) начинают высаживаться в Иракском Курдистане (операция «Час Севера»), после чего от Саддама Хусейна ультимативно требуют оставить три курдские провинции. К октябрю иракцы полностью оставили эти провинции, при этом подвергнув Сулейманию артиллерийскому обстрелу и бомбардировкам с воздуха. В результате на территории автономии возникло фактически независимое курдское государственное образование под мандатом ООН — так называемый «Свободный Курдистан».

19 мая 1992 г. в «Свободном Курдистане» были проведены выборы в «Национальную Ассамблею» (парламент). Обе основные партии намеренно установили высокий проходной барьер (7%), который отсекал мелкие партии и практически прекратил их существование. В результате за ДПК было подано 44,5% голосов, за ПСК — 44,3%, и парламент был поделен между ДПК (51 мандат) и ПСК (49 мандатов, из 105; 5 мандатов было зарезервировано за представителями христиан).

На первой сессии парламента (июнь) было утверждено правительство во главе с представителем ПСК, тогда как представитель ДПК д-р Рош Шавес был избран председателем парламента.

На второй сессии, в октябре 1992 г., парламент принял декларацию об образовании федерального курдского государства со столицей в Киркуке (фактически курдам неподконтрольным) в рамках «демократического, свободного и объединенного Ирака». Это решение было подтверждено в

Иракский Курдистан

том же месяце на съезде оппозиционных партий всей страны, состоявшемся также в г. Эрбиле. С тех пор иракская оппозиция в принципе не оспаривала идеи федерализации Ирака.

Экономическое положение «Свободного Курдистана» было крайне тяжелым. Как часть Ирака он был подвержен общим санкциям, введенным ООН против этой страны; со своей стороны и Садд Хусейн объявил ему блокаду, огорожив границу линией укреплений и минных полей длиной 550 км. В результате безработица составляла 90% в 1992 и 70% в 1998] годах, а цены на нефтепродукты на черном рынке в 70 раз превышали багдадские. Ситуация усугублялась огромным количеством беженцев и полным разрушением страны, произведенным Садд Хусейном в предыдущие годы.

В то же время, в подконтрольных Багдаду областях продолжался процесс арабизации. Так, в 1997 году была зафиксирована высылка 600 курдских семей из Киркука и Ханакина в «Свободный Курдистан». Такими действиями Садд Хусейн достигал сразу двух целей: собственно арабизации и подрыва «Свободного Курдистана» с помощью масс беженцев.

Процесс формирования курдской государственности застопорил гражданская война между ДПК и ПСК, начавшаяся летом 1994 г. ПСК предъявлял претензии экономического характера, обвиняя ДПК в дискриминации контролируемого им Сулейманийского региона (в частности утверждалось, что ДПК обращает в свою пользу сборы с таможенного пунк-



та в Захо на турецкой границе — в то время главный источник финансовых поступлений в бюджет образования). По мнению же противников ПСК, эти претензии стали выдвигаться лишь «задним числом», реальной же подоплекой войны была надежда Талабани неожиданным переворотом овладеть властью во всем Курдистане. Опираясь на поддержку Ирана, Талабани сумел добиться крупных успехов, вытеснив Барзани с большей части территории «Свободного Курдистана». В такой ситуации, Барзани обратился за помощью к Садд Хусейну. 9 сентября 1996 года иракские войска взяли Эрбиль. В тот же день, пешмерга ДПК без особого кровопролития овладели «столицей» ПСК — Сулейманией. Пешмерга Талабани бежали в Иран. В начале октября 1996 года под давлением США обе партии заключили перемирие, а иракские войска были выведены из Курдистана. В 1997 году бои возобновились и прекратились только в мае следующего года, когда при активном посредничестве Госдепартамента США между двумя лидерами начались мирные переговоры. Окончательно мир был заключен 17 сентября 1998 г. в Вашингтоне. Всего в войну с обеих сторон погибло 3 тыс. человек. Миру между Барзани и Талабани сильно способствовало вступление в действие программы ООН «Нефть в обмен на продовольствие», потребовавшее от курдских лидеров кооперации для получения средств программы; именно реализация этой программы была главной темой переговоров в Вашингтоне. Вашингтонские соглашения предусматривали новое объединение «Свободного Курдистана», фактически области Эрбиль-Дахук (зона ДПК) и Сулеймания (зона ПСК) оставались отдельными государственными образованиями с собственными парламентами и «региональными правительствами». Тем не менее, дальнейшее развитие событий требовало от курдских лидеров тесной кооперации в своих же собственных интересах. В 2002 г. вновь начал работу единый парламент.

Согласно программе «Нефть в обмен на продовольствие», на помощь Курдистану выделялось 13% нефтяных доходов Ирака. Результатом был относительный подъем экономики Курдистана, резко контрастировавший с нищетой, в которой находилась основная часть Ирака. В целом после 2000 года уровень жизни в Курдистане (в отличие от остального Ирака) был выше, чем до 1991 г.

Новый проблемой «Свободного Курдистана» стали исламисты, а именно организация «Ансар аль-Ислам», поддерживаемая Тегераном и превратившаяся в

свой оплот г. Халабджу. Отряды «Джунд аль-Ислам» («Воины Ислама») к сентябрю 2001 г. насчитывали 600-700 человек, при 4 установках «Град», и четырех 106-мм пушках. В феврале 2001 г. исламисты совершили первый крупный теракт, убив видного руководителя ДПК Франсо Харири (губернатор Эрбиля, христианин). 23 сентября 2001 года отряд исламистской милиции «Джунд аль-Ислам» («Воины ислама») напал на деревню Хама, захватил 25 пешмерга ПСК и отрезал им головы. Против исламистов немедленно были брошены 12 тысяч пешмерга Талабани, в помощь которым прислал 3,5 тысяч своих бойцов Барзани. Вмешательство Ирана не допустило окончательного разгрома исламистов; они были совершенно уничтожены при помощи американцев уже в 2003 г.

Федеральный Иракский Курдистан

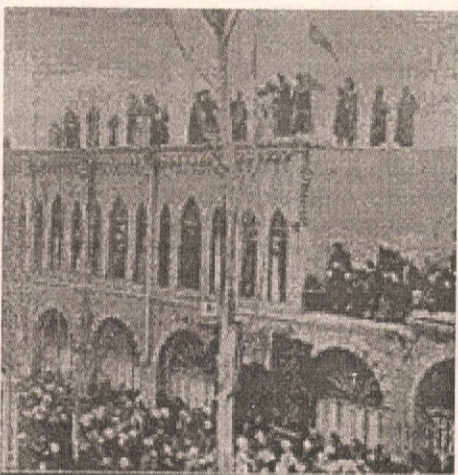
В 2003 году иракские курды проявили себя активными союзниками США. Сами американцы первоначально не отводили им большой роли в своих планах, надеясь начать мощное наступление со стороны Турции собственными силами. Последовавший в последний момент (март 2003 г.) отказ Турции в предоставлении своей территории резко повысил роль курдского фактора. В Курдистан была переброшена 173 воздушно-десантная бригада; к 27 марта в Курдистане насчитывалось уже 1000 американских военнослужащих. Активность курдов сдерживалась только турками, которые грозили вооруженным вмешательством, если курды перейдут в наступление и займут Мосул и Киркук. Тем не менее, начало боев за Багдад послужило для иракцев на северном фронте сигналом к бегству, и курды, двинувшись вперед на их плечах, 10 апреля заняли Мосул (ДПК) и 11 апреля — Киркук (ПСК). Эти события сопровождался массовыми изгнаниями арабов из домов, переданных им в ходе «арабизации». Под давлением американцев и турок, пешмерга быстро оставили Мосул и Киркук, при этом насколько возможно упрочив там позиции своих партий. Новый глава оккупационной администрации Пол Бреммер, не желая раздражать ни арабов, ни турок, повел себя по отношению к курдам крайне сдержанно. Было объявлено, что ликвидация последствий арабизации должна происходить постепенно и по суду, с предоставлением арабам компенсации; вопрос же о административной принадлежности «освобожденных» районов должен решиться впоследствии на референдуме. Таким образом, «освобожденные» районы не вошли в состав курдского государственного образования, хотя на деле там была сформирована администрация из членов ДПК (Синджар) или ПСК (район Киркука).

Американцы, стремясь сохранить целостный относительно централизованный Ирак, первоначально надеялись создать «многоэтническую иракскую нацию» по американскому образцу, с представлением статуса субъектов федерации прежним провинциям. При этом предполагалось, что все курдские правительственные органы будут распущены. Однако соответствующее предложение, сделанное Бреммером Масуду Барзани в конце 2003 г., встретило неожиданную для американца жесткий отпор: Барзани отказался подписывать новую конституцию Ирака, если в ней не будут оговорены самые широкие автономные права курдов. В конечном итоге курды добились своего, в конституции Ирака были оговорены самые широкие права Курдистана, вплоть до права выхода из состава Ирака в случае нарушения центральным правительством своих обязательств. Окончательному разрешению вопроса о власти в Курдистане содействовала договоренность между Масудом Барзани и Джалалем Талабани, согласно которой первый обязался поддержать Талабани на пост президента Ирака, второй — согласился на занятие Барзани поста президента Курдистана. 12 июня 2005 г. парламент Курдистана провозгласил Масуда Барзани президентом; 7 мая 2006 г. было сформировано объединенное правительство, которое возглавил 40-летний стал племянник Масуда Нечирван Барзани, до того 6 лет возглавлявший правительство ДПК в Эрбиле и составивший себе, как политик и хозяйственный, хорошую репутацию не только среди ДПК, но и среди ПСК. С его премьерством в Эрбиле связан экономический подъем Курдистана. В новом правительстве 14 постов достались ПСК, 13 портфелей — ДПК и еще 5 портфелей — мелким партиям. Пост вице-премьера занял Омар Фаттах из ПСК.

В настоящее время Курдистан имеет, кроме парламента и правительства, собственные вооруженные формирования пешмерга (до 80 тыс. человек, с тяжёлым оружием и даже танками), собственную службу безопасности, организованную при помощи израильских инструкторов («Асаиш»), несколько спутниковых каналов (эрбийльский «Kurdistan-TV», сулейманийский «KurdSat» и др.), три университета (в Сулеймании, Эрбиле и Дохуке). В 2005 г. построенный под Эрбилем аэродром обеспечил ему воздушную связь с внешним миром, а начавшиеся под Захо (близ турецкой границы) и в районе Сулеймании разработка нефти — дала независимые источники доходов. В настоящий момент в Курдистане действуют 3800 иракских и иностранных компаний. Стремясь привлечь инвестиции, новое правительство Курдистана провело закон об инвестициях, предоставляющий иностранным инвесторам 10-летние налоговые каникулы. Ныне Иракский Курдистан является единственной стабильной и относительно благополучной зоной в Ираке. Американцы рассматривают его как свой плацдарм в регионе.

Мехабадская Республика

Мехабадская республика – название курдского государственного образования в Иранском Курдистане, существовавшего с 22 января по 16 декабря 1946 г., со столицей в г. Мехабад.



Провозглашение Мехабадской республики.

Материал из Википедии — свободной энциклопедии

Район Мехабада, известный у курдов под названием «Мукринский Курдистан», был оккупирован Красной Армией в августе 1941 г. в соответствии с англо-советскими договоренностями о совместной оккупации Ирана; однако затем советские войска были отведены севернее, к линии Ушну-Миандаоб. Со своей стороны англичане оккупировали районы до линии Сердешт-Секкез, которая была признана разграничительной между советской и английской зонами. Таким образом территория между Секкезом и Миандаобом оказалась «нейтральной зоной», впрочем входящей в советскую сферу влияния.

Фактическим правителем этой территории оказался Кази Мухаммед, занимавший должность кази (духовного и светского судьи) и градоначальника г. Мехабада. Кази Мухаммед был тесно связан с националистической организацией «Жине Курдистан» («Жизнь Курдистана»), в просторечии именовавшейся обыкновенно «Комала» – «Комитет»; с 1942 года он ее возглавил.

К осени 1945 г. Москва взяла последовательный курс на отторжение Южного Азербайджана от Ирана с дальнейшим включением в состав СССР или превращением в государство-сателлиту. Курдистан в этом смысле интересовал Москву меньше и главным образом в русле азербайджанского вопроса. В сентябре в Баку приглашается курдская делегация во главе с Кази Мухаммедом. На переговорах с первым секретарем ЦК Азербайджанской ССР Мир-Джафаром Багировым Кази Мухаммед категорически отверг предложение Курдистану войти в состав Азербайджана на правах автономии. Тем не менее, Багиров выразил готовность поддержать курдов. По некоторым сведениям, именно он выдвинул предложение об организации в Иранском Курдистане массовой партии с широкой программой социально-эко-

номических реформ. И действительно, вскоре после возвращения делегации из Баку, 25-28 октября 1945 г., состоялся учредительный съезд Демократической Партии Иранского Курдистана, созданной на основе «Комалы»; ее председателем был избран Кази Мухаммед.

12 декабря 1945 года в Тебризе была провозглашена «Демократическая Республика Азербайджан». Немедленно по получении этого известия, на всех государственных учреждениях в Мехабаде были спущены иранские флаги. Официальное провозглашение «Курдской Народной Республики», вошедшей в историю как «Мехабадская республика», произошло 22 января 1946 г. на массовом митинге на центральной площади города «Чарчара» («Четырех фонарей»). Кази Мухаммед объявил в своей речи, что курды – отдельная нация, живущая на собственной земле, и как все нации имеет право на самоопределение. Над зданием градоначальства был поднят флаг, в 1944 г. принятый как общенациональный курдский: красно-бело-зеленое полотнище с изображением солнца и книги в обрамлении колосьев (впоследствии книга и колосья с эмблемы ис-



Кази Мухаммед на митинге. Под трибуной в центре - Мустафа Барзани

чезли, трехцветный флаг с солнцем поныне считается курдским национальным флагом).

Президентом республики был объявлен Кази Мухаммед, правительство было составлено из лидеров ДПИК, объявленной единственной правящей партией. В состав новой республики вошли округа Мехабада, Ушну, Тергера, Сердешта, Бане.

Провозглашение республики вызвало взрыв всеобщего энтузиазма. Участник событий так описывает царившую в городе атмосферу: "В тот же день, я зарядил ружье и стал стрелять в небо, чтобы воздать благодарность Богу. В течение недели, в Мехабаде не было ни дня ни ночи, а только звуки тамбуринов и песен, и все мы танцевали на радостях". Однако следует отметить, что этот энтузиазм был свойственен прежде всего городскому населению; племенная же верхушка восприняла весть о провозглашении республики скорее настороженно, не веря в ее прочность.

Поскольку правительство, достаточно слабое и зависимое от племенной верхушки, не решалось затрагивать социально-экономические отношения – основное внимание в его работе уделялось культурной политике, и здесь были достигнуты значительные успехи. Мехабад превратился в культурную столицу всего Курдистана. Была переведена на курдский язык вся система образования в регионе. Был

разработан проект введения всеобщего обязательного среднего образования для детей от 6 до 14 лет, а также введения школьной формы. Для ликвидации неграмотности среди взрослых предполагалось организовать вечерние курсы в школах. В типографии, оборудование которой было поставлено из СССР, началось активное издание литературы, в том числе учебников, на курдском языке; главным же печатным органом республики стал орган ДПИК «Курдистан». Поэты, в том числе крупный курдский поэт Хажар, вступали с публичной декламацией своих произведений на злободневные темы. Поставили также первую оперу на курдском языке. Были предприняты также шаги по эмансипации женщин: возникли женские организации, их члены помогали в создании школ и больниц.

С наступлением весны, остро встал вопрос о защите республики от возможных враждебных акций со стороны Тегерана. Верхушка местных племен не могла являться надежной опорой. Главной опорой правительства Кази Мухаммеда стали эмигрировавшие из Ирака племя барзан; 2 тысячи барзанцев во главе с военным лидером племени Мустафой Барзани составили костяк вооруженных сил республики. Договоренность между Барзани и Кази Мухаммедом была достигнута 21 или 22 марта во время праздника Нооруза. Было решено создать ополчение из мужчин от 15 до 60 лет; Барзани был назначен главнокомандующим, ему был присвоен генеральский чин. Он немедленно сформировал из своих людей 3 батальона по 500 человек, под командованием курдов – кадровых офицеров иракской армии. С этими силами и ополчением местных племен (8.800 пехотинцев и 1700 всадников) Барзани выступил под Секкез, и 29 апреля успешно отбил наступление иранцев на высоты Ка-



Кази Мухаммед на митинге. Под трибуной в центре - Мустафа Барзани

рава, захватив 120 пленных, 17 пулеметов и 2 орудия. После нового успеха барзанцев при Мылькари иранцы уже не рисковали переходить к активным действиям; наоборот, курдско-азербайджанское руководство готовило наступление на Сенне, для чего из Азербайджа-

на под Секкез были присланы 4 танка.

Отношения с азербайджанцами у курдов сначала складывались напряженно, так как в состав Азербайджана вошел ряд территорий с курдским населением, не желавшим подчиняться Тебризу. Однако наличие общего врага в лице Тегерана заставило Мехабад и Тебриз договориться о совместных действиях; 23 апреля было заключено курдско-азербайджанское соглашение, вооруженные силы были объединены, и Барзани был признан общим главнокомандующим.

Одновременно Кази Мухаммед пытался урегулировать статус Курдистана в Тегеране. В начале августа 1946 г. он посетил Тегеран и вел переговоры с премьер-министром Каввамом ас-Салтанэ, предлагая ему признать курдско-азербайджанское соглашение, но предложил принципальное согласие, но предложил согласовать план с генерал-губернатором Азербайджана, который его и отверг.

К этому моменту Каввам заканчивал подготовку к ликвидации курдской и азербайджанской республик вооруженной силой. Еще весной Сталин, под давлением Англии и США, был вынужден принять решение о выводе оккупационных войск из Ирана. 4 апреля между ним и Каввамом был подписан договор, согласно которому Москва обязалась вывести войска, а Тегеран – предоставить ей нефтяные концессии в Северном Иране. Войска были выведены в мае, тогда как Каввам Сталина обманул: по его приказу, меджлис отказался ратифицировать договор.

21 ноября 1946 года Каввам объявил о введении войск в Азербайджан и Курдистан "для обеспечения свободы выборов в меджлис 15-го созыва". Всего было сосредоточено до 20 батальонов. 15 декабря 1946 года иранцы, не встретив сопротивления, вступили в Тебриз; руководство ДРА бежало в СССР. После этого об обороне Мехабада думать было бессмысленно. Барзани, не желавший складывать оружие, предложил Кази Мухаммеду уйти с барзанцами; однако Кази Мухаммед решил остаться, чтобы предотвратить репрессии против населения.

Действительно, благодаря усилиям Кази Мухаммеда была объявлена всеобщая амнистия, однако вскоре, в нарушение ее условий, верховные руководители Мехабадской республики были арестованы и представлены перед судом. Кази Мухаммед держался на суде с большим достоинством. "Я передал ему (Барзани) флаг Курдистана, – говорил Кази Мухаммед. – И он на своих плечах несет его от горы к горе, от города к городу, от страны к стране. И придет день, когда он водрузит этот флаг на самой высокой вершине Курдистана!".

30 марта 1947 года Кази Мухаммед, его брат Садр Кази и министр обороны Мехабадской республики Сейф Кази были повешены на площади Чарчара.

В целом, Мехабадская Республика безусловно была обречена. Движение носило верхушечный характер и не пользовалось массовой поддержкой даже среди местных племен, во всяком случае среди племенной знати, которая в решительные моменты не только не встала на защиту независимости, но поспешила выразить свою лояльность шаху. Республика возникла благодаря исключительным обстоятельствам (советская оккупация) и пала, как только эти обстоятельства прекратили свое действие. Однако, как пример курдской государственности и историческое воспоминание, она оказала огромное влияние на национальное самосознание курдов. В этом отношении её роль в курдской истории невозможно переоценить.

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:
TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ U SERNİVİSAR:
TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
ТАХИР СУЛЕЙМАН

Tel: +994 50 352-33-18

Azərbaycan şöbəsinin redaktoru:
NƏRİMAN ƏYYUB
Tel: 050 379-92-93

Xüsusi müxbir:
RAMİZ CƏBRAYİLOV

Əlaqə telefonu:
422-38-26

Müəlliflərin mövqeyi redaksiyanın mövqeyi ilə üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri, 40
S. Mehmandarov küç.
ev 25. mən. 17
Адрес: Баку 40, пос. Ул.
С.Мехмандарова, дом 25. кв.17
Navnısan: Bakı 40 soqaq
S.Mêhmandarov xanı 25. mal 17

e-mail: diplomat_gazeti@box.az
Şəhadətnamə: N FŞ 005004966

BUSB-un 2 saylı
Sabunçu rayon filialı
VÖEN 1800061582
H/h 438010000
Sifariş: 961
Tiraj: 2500